

Hol vagy? Elmentél sétálni?

A gobelin. Ámor és Pszükhé. Te magad hímezted fiatalasszony korodban. Nagy és szép munka. Mindig megvolt, amióta csak az eszemet tudom.

Most minden el fog tűnni innen. Négy héten belül. Feltéve, ha tényleg nem csak sétálni mentél.

A beszélgetésünkéből most már nem lesz semmi, anya. Sokáig hittem a lehetőségében. Te is sokáig hittél benne, legalább ötven-hatvan éven át. De nem ment. Amikor úgy húsz-harminc évvel ezelőtt elolvastam Camus KÖZÖNY-ét, az algíri francia férfi történetét, aki egyedülálló anyja egyetlen gyermeke volt, elkapott valami bánat, mely mintha a tudatom mélyéről kúszott volna elő. A regényhős keserősége kapott el, mely abból fakadt, hogy anyja és ő nagyon közel álltak egymáshoz, mégsem tudtak már semmit sem mondani egymásnak.

Az utóbbi néhány évben egyre rosszabbul hallottál, és ha felhívtalak, mindig azt kérdezted: „Hol vagy? Itt vagy Stockholmban?” Ha azt válaszoltam, hogy Amerikában vagyok, megkérdezted, eljövök-e hozzád délután? Végül én is mindenre ugyanazt mondtam: „Nem tehetek róla.” Bármit kérdeztél, mindig ezt válaszoltam. „Most hol vagy?” „Nem tehetek róla.” „Mikor látlak?” „Nem tehetek róla.” „Hogy vannak a gyerekek? Van valami híred Peterről?” (Mindig Peterről.) „Nem tehetek róla.”

A beszélgetésünk, amiből nem lett semmi. Pedig lehetett volna. Ha belementél volna, hogy hallókészüléket viselj, ha nem lettél volna olyan makacs!

Akkor beszélgethettünk volna?

Nem. Nem tehetsz róla. Én sem tehetek róla.

Isten veled, anya. Megtartom a macskádat. És a gobelint. És a génjeidet. És a fényképet, melyen ismeretlen apám kezét fogod.

Nem tehetek róla.

(Georg Klein stockholmi orvos, egyetemi tanár, rákkutató ezt a tanulmányát svédül, svéd közönségnek írta, ez indokolja a magyar történelemre vonatkozó magyarázatokat.)

Erdélyi László

BESZÉLIK

...hogy lakott *.isk...é.eg.há.n*, a ma *.l.si*-háznak nevezett egykoron sárga épületben (burkolózzunk az enyhe diszkréció leplébe, nem kevervén hírbe az ottani népeket, hisz sok-sok év eltelt azóta!) Schneider Fáni. Ha lakott, ha nem lakott, mindenesetre nótába foglalták a nevét. Úgy-amúgy! És nemcsak az itteniek! Ami egyrészt azt jelenti, hogy nótába van foglalva; másrészt egyéb mindent is jelent. De ez nem fontos. Vagyis nem *annyira* fontos. Főként nem a következők alátámasztására. Egy azonban bizonyos; a platánok már akkor is hatalmasak voltak. Vastag volt a törzsük és foltos. Világos és sötét foltos. Nagy koronájúak voltak és büszkék. Bölcsek. És sok volt belőlük, ahogyan még ma is sok van belőlük. Egymás után, lágyan kanyarodó sorban állottak a kissé po-

ros, széles utca két oldalán. Az állomástól végig, befelé a város közepébe. Ahogyan ma is állanak, őrt állanak a még mindig arra kanyarodó széles utca két oldalán. „*é.eg.há.i utca ligetös, ligetös...*” Csak az idő változik. Egyéb semmi. Ezt bárki tudhatja. Puha cipellőkben karcsú bokák ringatták a karcsú lábszárakat, az ívelt combokat és a formás csípőt; a Nőt, aki ott lépkedett a platánok alatt, s figyelte nagy békéjüket. Fejében ártatlan kis gondolatok szálldostak, vagy talán siratta a lelkét, ha arra gondolt, hogy másként is lehetne élni. De nem akart másként élni. Nem is gondolt erre. És nem is sírt. Azzal az irdatlan sugárzásával haladt a ritkás napfényben, amit soha nem tudott meghamisítani, nem tudott levetkezni, bármerre járt (ezt nem lehetett aláhengeríteni, mint a finom harisnyát a finom lábikrán), s amit a jó nevű leányiskolákban szölettak le a magasan gombolt ingnyakú kisasszonyok, ha a női ledérségről folytatták a trécszet, és hát amilyen volt is ő valójában, bárhogy csűrnenk-csavarnánk tovább a szavakat. Hiába öltözött egyszerű ruhába – mert szeretett néhanapján egyszerű lenni, mint ahogyan néha mindenki szeret. Hiába volt az arca kisimult, szép (de vágykeltő). A nagy élete, a nagy bujasága, a nagy fényű, rongyosra dorbézolt éjszakák sötét zegzugai, az összegyűrt paplanhuzatok, a langyos ölelések, a perzsaszőnyegeken tovauguruló csiszolt köves mandzsettagombok, és minden, ami ezzel együtt járt, és amit ő jól tudott, ha pedig hazudni akart magának, szeretett is, szeretett is nagyon, most ottan hancúroztak az egyszerű szoknyája fodraiban. Szenttelenül fickándoztak. Mert az egyszerűség rosszul takar. Hogy akkor miért jött mégis ebbe az alföldi városba? A nagyságból a kicsiségbe? Menekült, vagy a szíve húzta? Ha volt egyáltalán... szíve. Persze volt. Apró darabokban. Talán életet akart mutatni az itteni szürke szombat estéknek, a fakó vasárnap délutánoknak? Vagy meg akarta szeplősíteni a városka ártatlan szerénységét? Vagy nyugalomra vágyott? Vagy Isten tudja, miért épp ide, miért épp most, egyáltalán miért jött? Ő persze tudta. Csodálkozott is rajta, hogy a híre nem előzte meg. Miért előzte volna? Hát ki volt ő? Egy courtesane – amúgy franciásan? Nem, nem amúgy franciásan! Mindegy. Talán bizony tereket fognak elnevezni róla vagy utcákat? Vagy csak egy nótában marad meg a neve, mint a hajdani betyároknak? Egy kupléban? Egy rekedtre ordított torokban: „*Schneider Fáni azt mondta...*” Semmi több?! Hát ez nem elég?! Nevetséges! Míg így töprengett, odaért a házhoz, melyet a *passzív* 1860-as évben emeltek, a mostani *.l.si.* házhoz (az enyhe diszkréció továbbra is fontos!). Ám a furcsa gondolatok csak nem akartak tovaröppenni. Verdestek, mint ketreche zárt színes tollú madarak. Az emeleten bérelt szobát. Ízlésesen rendezett, világos szobát. Éppen csak elintézte a formaságokat, amikor megérkezett poggyásza lovas kocsival az állomásról. Fiatal gyereklány pattant elő valahonnan, fogta kezébe a nem túl nehéz bőröndöket, s sietett fölfelé velük a lépcsőn. Schneider Fáni lassan lépett utána. Ismerte a járást. Csak ő tudta, honnan. A szobában azután a lány föltette a drappérral takart franciaágyra a legnehezebb bőröndöt, ami önmagában nem volt ugyan túl súlyos, hiszen a többi csomagnak, a pár hónapra előírányzott itt-tartózkodás kellékeinek csak később kell érkezni Pestről, ezek a mostaniak inkább amolyan legszükségesebb női holmik voltak, mikor megpillantotta rajta a címet. Azt a pesti címet. Azt a híres, hírhedt címet, amit sokan ismertek. Ami közszájon fordult nemcsak az úri népek diskurzusaiban, de az egyszerű emberek között is. A lány izgatott lett. A nagyságos asszony...?! És valami csuklás keveredett a hangjai közé. Schneider Fáni mulatott magában. Várta már, hogy visszazökkenjen oda, ahová való. Abba a *szépen* megjátszott életébe. Nem szólott semmit. Nyugodtan odaballagott az elfüggönyözött ablakhoz, ami a platános utcára nézett. Az ablakhoz, amely párkánya alá két, serlegbe karmoló kőoroszlánt fa-

ragtak (tíz homlokzati ablak három középsője alá két-két kőoroszlánt, tehát mind a hat Schneider Fáni szobaablakait díszítette kívülről), és ahol most csak úgy nyomakodott be az Alföld babonázó szaga. Dagasztotta fehéren a függönyöket. A lány pedig fecsegni kezdett, hogy milyen fényes élete lehet a nagyságos asszonynak, ami életet bizony ő is szívesen megpróbálna, mert itt, ebben a kisvárosban soha semmi nem történik. Ahogy a dal beszéli: „*Ez a .é.eg.há.. helyes város, amikor nem poros, akkor sáros...*” Csak a fakerekű lovas kocsik zörögnek a peckes, keményített gallérú uraságokkal, akik egymással vitáznak a politikáról, az inflációról meg ki tudja még miről. Bálók is ritkán vannak, de ha vannak, hát zöldfülű kamaszok tátják ott egész este a szájukat, és hogy azok milyen mamlaszok! Az összes szórakozása annyi, mikor elmegy a fogadóba – hisz ha nem itt, a (!) házban segít, a kocsmában szolgál fel oly kis pénzért! – hogy az egyik-másik zsíros tenyerű zsellérgyerek rálegyint a fenekére. És ő amúgy finoman még pofon is vágja a szemtelenjít, pedig jó, jó, hogy valaki legalább legyint, rálegyint. De szerelem, az nincsen itten. Pedig nagyon kellene, nagyon! Schneider Fáni hallgatott mélyen az ablaknál. Mélyen, mint a csönd az imitt-amott hullámráncos rónák felett. De közben az egyik szeme sírt, a másik meg nevetett – ahogyan mondani szokás, mert tetszett neki a cserfes lányka parázlása. Hiszen szeretett volna ő is egy kicsit unatkozni már. Csak a kocsizörgéseket hallgatni a ház előtt, és hogy szerelem...? De ekkor egy másik lány – aki jóval haloványabb volt, mint a bent lévő – nyitotta az ajtót üzenettel, hogy a nagyságos asszonyt egy úr várja lent a hallban. Schneider Fáni kimerevítette derekát. Megfordult. Hamar tovatűnt belőle az ábrándos mindenség. Hiszen ő mégiscsak... Hát elindult, le ahhoz az ismeretlen úrhoz, aki elsőként neszelte meg valahonnan érkezését. Mert Schneider Fáni jól tudta, hogy a keménygalléros urak nemcsak a politikát szeretik. Nem bizony! És sietett, mert azt még jobban tudta, hogy az uraságok várakozni igazán nem szeretnek. De hiába sietett, mert a szoknyájára, az egyszerű szoknyája suhanó szélére így is rátapadt valami. Valami, ami aztán ott maradt, ami nem múlt onnan, nem múlt el soha. S hogy mi volt az, hogy mi tapadt oda? A por, az édes alföldi por...

Déri Balázs

SORSVÁLASZTÁS

Elnézed, amint a bizonytalan kézzel feldöntött pohárból kifolyó víz görbülve tör előre a láthatatlan domborzat völgyeiben. Útját állja talán egy zsiradékfolt, a reggeli süteményről lefoszlott hártya, a tányér, a kávéspohár. Míg körbefolyja őket, sodra lassul, mintha keresgélne, majd megtalálja ágyát, s nekilődül.